ZENDEGI-SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
پنج شنبه • ۲۵ بهمن ۱۴۰۳
۱۴ شعبان ۱۴۴۶ • ۱۳ فوریه ۲۰۲۵
شماره ۲۱۷۰۶
۲۹۲۵

روزی برای یک عمر

۱۴ فوریه روز جهانی «اهدای کتاب» است که قرار است توجه مردم دنیا را به اهمیت چنین هدیه‌ای برای ساختن دنیایی بهتر جلب کند اما زیر سایه مناسبت جهانی دیگر این روز یعنی روز عشق به شدت نادیده گرفته شده است

سید مصطفی صابری | روزنامه‌نگار

پرونده

روز ۱۴ فوریه برای بیشتر مردم دنیا به‌عنوان «روز عشق» یا همان «ولنتاین» شناخته می‌شود اما در این روز یک مناسبت کمتر شناخته‌شده وجود دارد که متاسفانه مورد بی‌توجهی قرار گرفته است؛ شاید چون به اندازه ولنتاین نمی‌تواند در مصرف‌گرایی و مانور در شبکه‌های اجتماعی اثرگذار باشد، یعنی «روز جهانی اهدای کتاب». این روز بهانه‌ای است برای عشق به کتاب و ترویج فرهنگ مطالعه، که البته پای هدیه دادن و محبت هم در حینش به میان می‌آید. در این پرونده سراغ این مناسبت جالب رفتیم؛ از اهمیت مطالعه گفتیم، از ضرورت هدیه دادن کتاب و از این که به هر کسی چه کتابی بدهیم. با ما باشید.

ماجرای یک مناسبت دوست داشتنی

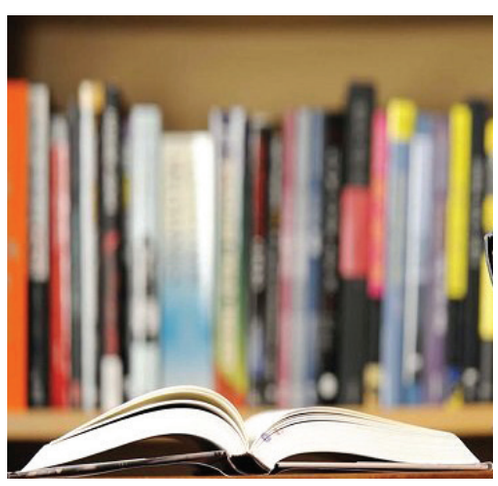
انتخاب ۱۴ فوریه به عنوان روز اهدای کتاب، به نوعی پیوند دادن عشق و کتاب است؛ در چنین روزی که هدایای نه چندان کاربردی مثل خرس، شکلات و... رد و بدل می‌شود، چه بهتر به کسانی که دوست‌شان داریم از همسر و خانواده تا همکار و... کتاب هدیه بدهیم. اهدای کتاب، نه تنها اهدای یک شیء مادی، بلکه اهدای دانش، تجربه و احساسات است. این روز فرصتی است تا با اهدای کتاب به دیگران، به‌ویژه کودکان و نوجوانان، عشق به مطالعه را در آن‌ها بیدار کنیم و به رشد فکری و فرهنگی جامعه کمک کنیم. با این انتخاب سیری در جامعه شروع می‌شود که به رشد آن می‌انجامد و دنیا را به جای بهتری برای زندگی تبدیل می‌کند. اما این مناسبت چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

ترویج فرهنگ مطالعه هدف اصلی این مناسبت، تشویق افراد به مطالعه و کتاب‌خوانی است. اهدای کتاب به دیگران، به‌ویژه کسانی که به کتاب دسترسی ندارند، می‌تواند گامی مهم در این زمینه باشد. به‌ویژه این که ما به اثری که یک دوست یا عضوی از خانواده‌مان به ما داده، حس بهتری داریم.

گسترش دسترسی به کتاب بسیاری از افراد در سراسر جهان به دلیل مشکلات مالی یا جغرافیایی، به کتاب دسترسی ندارند. اهدای کتاب می‌تواند به رفع این مشکل کمک کند و فرصت مطالعه را برای همه فراهم سازد. در دل این موضوع اتفاق مهم دیگری وجود دارد؛ با افزایش فرهنگ مطالعه، زمینه برای رشد مارکت نشر و تولید آثار بهتر فراهم می‌شود که خودش در افزایش دسترسی به کتاب اثرگذار است.

ایجاد انگیزه در کودکان و نوجوانان اهدای کتاب به کودکان و نوجوانان، می‌تواند آن‌ها را به مطالعه علاقه‌مند و در آن‌ها انگیزه ایجاد کند تا به دنیای کتاب‌ها قدم بگذارند. البته نکته مهم این است که بزرگ‌ترها باید اهل مطالعه باشند تا الگوی خوبی برای بچه‌ها باشند. ایجاد انگیزه اولیه با اهدای کتاب‌های خوب، زمینه را برای دورشدن بچه‌ها از مصرف افراطی دنیای فناوری، بلوغ فکری، افزایش تخیل و رشد هوش چندگانه‌شان فراهم می‌کند. کودکی که عادت مطالعه داشته باشد، می‌تواند در آینده زمینه‌های مختلف و متنوع کاری را تجربه کند؛ خلاق‌تر باشد و افق دیدش گسترده شود.

افزایش صمیمیت اهدای کتاب مثل هر هدیه دیگری باعث نزدیک شدن آدم‌ها به یکدیگر می‌شود و زمینه را برای گفت‌وگوی بیشتر و افزایش سطح نشاط خانواده، همکاران و در نتیجه جامعه فراهم می‌کند. کتاب‌ها این فرصت را فراهم می‌کنند که آدم‌ها از دغدغه‌های روزمره‌شان فاصله بگیرند و به جای موضوعاتی مثل مسائل سیاسی یا اقتصادی، درباره مسائل دیگری که تنش و اضطراب به آن‌ها وارد نمی‌کند، صحبت کنند.

نکاتی برای اهدای کتاب

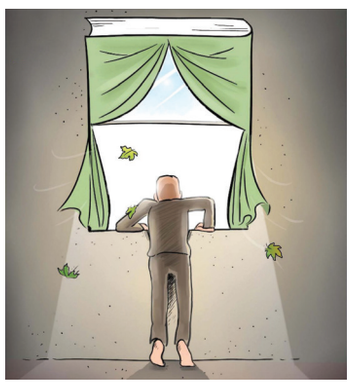
هدیه دادن کار زیبایی است؛ اما کتاب هدیه دادن خیلی قلق دارد و اگر انتخاب‌مان خوب نباشد به آن هدفی که داشتیم، نمی‌رسیم. برای این که مطمئن باشید انتخاب‌تان هم برای گیرنده آن مفید است، هم جذاب، باید به چند نکته توجه کنید:

انتخاب کتاب مناسب
در انتخاب کتاب برای هدیه، باید به سلیقه، علاقه و سطح دانش مخاطب توجه کرد. اهدای کتابی که مخاطب به آن علاقه‌مند نباشد، نه تنها فایده‌ای ندارد، بلکه ممکن است او را از مطالعه دلسرد کند.

توجه به کیفیت کتاب
کتابی که برای هدیه انتخاب می‌کنید، باید از نظر محتوا و چاپ، کیفیت مناسبی داشته باشد. اهدای کتابی که دارای غلط املایی یا نگارشی باشد، یا کیفیت چاپ پایینی داشته باشد، نشان‌دهنده بی‌احترامی به مخاطب است.

توجه به بسته‌بندی کتاب
درست است محتوای کتاب مهم است اما بسته‌بندی را هم جدی بگیرید؛ چون پای هدیه دادن در میان است. روی کتاب یک گل بگذارید، از جایی که کتاب را می‌خرید، بخواهید آن را بسته‌بندی کند؛ به‌طور مثال یک روبان روی آن ببندد. بد نیست خودتان هم یک یادداشت در صفحات اول آن بنویسید.

دنبال نصیحت نباشید
از خرید کتابی که محتوایش روان‌شناسی زرد، غیرعلمی و انگیزشی بدون استناد به تحقیقات است، خودداری کنید. همین‌طور توجه کنید که اگر یک نفر به‌طور مثال از نظر شما در تربیت فرزند مشکل داشته و شما بلافاصله برایش کتابی در این حوزه بخرید به‌نوعی موضع خوبی نگرفتید و چون این رفتار را غیردوستانه و از بالا به پایین تلقی می‌کند سمت خواندن آن کتاب نمی‌رود.

نکاتی درباره هدیه کتاب به کودکان و نوجوانان

مطالعه، یکی از مهم‌ترین عوامل رشد فکری و فرهنگی انسان است. کتاب‌ها، دریچه‌ای به‌سوی دنیای ناشناخته‌ها هستند و می‌توانند ما را با فرهنگ‌ها، ایده‌ها و دیدگاه‌های مختلف آشنا کنند. اهدای کتاب، به‌نوعی سرمایه‌گذاری در آینده است. با اهدای کتاب به دیگران، به‌ویژه کودکان و نوجوانان، به رشد فکری و فرهنگی جامعه کمک می‌کنیم و نسلی آگاه‌تر و دانشمندتر تربیت می‌کنیم. البته باید توجه داشت برای جذب کودکان و نوجوانان به مطالعه کتاب، باید رویکردی جذاب، خلاقانه و متناسب با سن و علایق آن‌ها اتخاذ کرد که در ادامه برخی نکات در این زمینه را بررسی خواهیم کرد.

۱. ایجاد محیطی جذاب
کتاب‌ها باید در دسترس کودکان و نوجوانان باشند. ایجاد کتابخانه‌ای کوچک در خانه یا دسترسی به کتابخانه‌های عمومی و مدارس، می‌تواند به این امر کمک کند. در کنار شریک فضای مطالعه راحت و آرام، با نور کافی و دکوراسیون جذاب، می‌تواند کودکان و نوجوانان را به مطالعه ترغیب کند. البته از همه مهم‌تر این که والدین و بزرگ‌سالان می‌توانند با مطالعه کتاب در کنار کودکان و نوجوانان، به آن‌ها نشان دهند که مطالعه یک فعالیت لذت‌بخش است.

۲. انتخاب کتاب‌های مناسب
کتاب‌ها باید با توجه به علایق و سلیقه کودکان و نوجوانان انتخاب شود. اگر آن‌ها به داستان‌های تخیلی، ماجراجویی، علمی یا تاریخی علاقه‌مند هستند، کتاب‌هایی در این زمینه‌ها برایشان تهیه کنید. بسیاری از کتاب‌هایی که مفاهیم پیچیده علمی را مطرح می‌کنند در قالب شعر، داستان یا کمیک استریپ منتشر شدند، شعر برای کودکان و کمیک و داستان برای نوجوانان جذاب‌تر است. در کل توجه به این نکته مهم است که کتاب در محتوا و فرم باید با سطح دانش و توانایی درک کودکان و نوجوانان متناسب باشد. کتاب‌های خیلی ساده یا خیلی پیچیده، ممکن است آن‌ها را دلسرد کند.

۳. استفاده از روش‌های خلاقانه
شاید بگویید فرزند من هنوز سواد ندارد؛ اما خواندن کتاب با صدای بلند، به‌ویژه برای کودکان کوچک‌تر، می‌تواند آن‌ها را به داستان علاقه‌مند و مهارت‌های شنیداری آن‌ها را تقویت کند. در ضمن برای بچه‌های بزرگ‌تر هم می‌توان خلاقیت‌هایی به خرج داد؛ به‌طور مثال بعد از خواندن کتاب، با کودکان و نوجوانان درباره داستان، شخصیت‌ها و پیام‌های آن بحث و گفت‌وگو کنید. این کار به آن‌ها کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از کتاب پیدا کنند. فعالیت‌هایی مانند نقاشی، نوشتن داستان، ساختن کاردستی یا اجرای نمایش، می‌تواند کودکان و نوجوانان را بیشتر با کتاب درگیر کند. از طرفی شرکت در باشگاه‌های کتاب‌خوانی، فرصتی برای کودکان و نوجوانان فراهم می‌کند تا با همسالان خود درباره کتاب‌ها بحث و تبادل نظر کنند.

۴. ایجاد انگیزه و تشویق
به کودکان و نوجوانان برای مطالعه کتاب‌ها پاداش دهید. این پاداش می‌تواند یک تعریف ساده، یک جایزه کوچک یا یک فعالیت تفریحی باشد. یکی از راه‌های تشویق کودکان و ایجاد انگیزه برای کودکان و نوجوانان در مسیر مطالعه جو کلی خانه و به‌خصوص رفتارهای بزرگ‌تر هاست. بچه‌ها از بزرگ‌سالان الگو می‌گیرند. اگر آن‌ها ببینند که والدین، معلمان و سایر بزرگ‌سالان به مطالعه علاقه‌مند هستند، احتمالاً آن‌ها نیز به مطالعه علاقه‌مند خواهند شد. البته نباید فراموش کرد که زیاده‌روی در این زمینه اشتباه است. گاهی یک کتاب سرگرمی، معما، طنز برای فرزندتان بگیرید، گاهی داستان و مواقعی کتاب علمی. تنوع‌بخشی به کودک کمک می‌کند همیشه با کتاب انس داشته باشد و از طرفی سریع دلزده نشود. بچه‌ها باید بدانند کتاب در کنار این که به ذهن و زندگی ما عمق می‌دهد می‌تواند ابزاری برای سرگرمی هم باشد.

۵. استفاده از فناوری
لازم نیست خودتان را محدود به کتاب‌های چاپی کنید. غیر از فرم و محتوا، نوع کتاب هم باید تنوع داشته باشد. کتاب‌های الکترونیکی، به‌ویژه کتاب‌های تعاملی، صوتی یا دارای انیمیشن، می‌توانند برای کودکان و نوجوانان جذاب باشند و حتی وقت‌های مرده آن‌ها را هم در وسایل حمل و نقل عمومی زنده کنند. حتی می‌توانید اشتراک یک پلتفرم خوب را برای فرزندتان تهیه کنید تا روی تبلت یا گوشی‌اش دسترسی به کتاب‌ها و مجلات داشته باشد.

۶. مجلات را نادیده نگیرید
فلسفه مطالعه این است که چیزهای خوب یاد بگیریم و رشد کنیم. مجلات به‌خصوص در حوزه کودک و نوجوان می‌توانند هم به سهم خودشان سرگرم‌کننده، آموزنده و شکل‌دهنده روحیات فرزندتان باشند، هم عادت مطالعه را در کودکان ایجاد کنند تا آن‌ها هم کم‌کم اهل کتاب شوند.

۷. مطالعه را کاربردی کنید
به فرزندتان کمک کنید مهارت‌هایش را به جای تکیه بر فضای مجازی با کتاب افزایش دهد؛ به او به صورت عینی و البته نه در قالب یک نصیحت ملال‌آور، نشان دهید کتاب‌خوانی چه اثری روی زندگی خودتان داشته است. به طور مثال اگر مطالعه یک کتاب در توسعه فردی شما موثر بوده و اگر یک کتاب باعث شده در زندگی شغلی موفق‌تر باشید ماجرایش را برای فرزندتان تعریف کنید. گاهی درباره کتاب‌ها صحبت کنید. از او بپرسید اگر جای شخصیت اصلی بود، چه می‌کرد؟ و...

۸. کتاب را با فیلم، مستند و... تلفیق کنید
بسیاری از فیلم‌ها، سریال‌ها یا مستندها با جرقه خوبی که در ذهن مخاطب می‌زنند کنجکاوی او را برای مطالعه بیشتر در یک زمینه فراهم می‌کنند. به طور مثال فیلم «میان‌ستاره‌ای» کریستوفر نولان می‌تواند باعث شود کودکان و نوجوانان علاقه‌مند به نجوم درباره مفاهیمی چون «سیاه‌چاله»، «کرم‌چاله»، مفهوم بُعد و زمان، شوق یادگیری بیشتر و مطالعه پیدا کنند. البته در اجرای این تکنیک باید سن، حوصله و شوق کودک را در نظر گرفت.

۹. روی صفحه‌آرایی حساس باشید
مطالعه باید تجربه‌ای دلچسب برای کودک باشد، پس کتابی بخرید که کاغذ استاندارد داشته باشد، رنگ متن چاپی، زمینه آن، اندازه فونت‌ها و حتی نوع فونت باعث آزار چشم کودک، ایجاد خستگی و خواب‌آلودگی و... نشود. صفحه‌آرایی خوب و استاندارد داشته باشد.

۱۰. صبور باشید
قرار نیست با خواندن یک کتاب، بچه یا بزرگ‌سال به کل متحول شود؛ کتاب‌خوان شدن و بعد تاثیر آن در رفتار فرد به‌ویژه اگر کودک باشد، نیاز به زمان دارد. فراموش نکنید کودک به بازی، کنجکاوی، درک جهان با مشاهده و تجربه نیاز دارد. کتاب باید کودک را در مسیر رشد استعدادها و نیازهایش قرار دهد. درک دنیای کودک و رویاهایش، همین طور استعدادهایی که دارد به انتخاب بهتر این که چه کتابی برایش جذاب است و باید بخواند، کمک می‌کند. همه این‌ها باید در این راستا باشد که کودک به بهترین خودش تبدیل شود. قرار نیست همه کودکان در یک زمینه نابغه شوند، محاسبات عددی را ذهنی حل یا پایتخت همه کشورها را حفظ کنند.
یک کودک می‌تواند فوتبالیست شود، یکی نجار، آن یکی کمدین و...

چه کتابی؟ برای چه تیپ شخصیتی؟

انتخاب کتاب هدیه بر اساس تیپ شخصیتی، نشان دهنده توجه و شناخت شما از فرد مقابل است. هر چند نمی‌توان در این زمینه یک فرمول کلی صادر کرد؛ اما چند پیشنهاد بر اساس تیپ‌های شخصیتی مختلف ارائه می‌کنیم که به شما در هدیه دادن کتاب بیشتر کمک خواهد کرد.

◉ افراد درون‌گرا

رمان‌های عمیق و فلسفی | این افراد معمولاً به داستان‌هایی با لایه‌های پنهان و مفاهیم عمیق علاقه دارند.

مجموعه‌های شعر | شعر، به‌ویژه اشعار کلاسیک یا اشعار مدرن با مضامین عرفانی و عاشقانه، می‌تواند برای افراد درون‌گرا جذاب باشد.

کتاب‌های روان‌شناسی | این دسته از کتاب‌ها می‌توانند به افراد درون‌گرا کمک کنند تا بهتر خود را بشناسند و با چالش‌های زندگی به شکل موثرتری روبه‌رو شوند. «انسان در جست‌وجوی معنا» اثر ویکتور فرانکل نمونه خوبی در این زمینه است.

داستان‌های کوتاه | مجموعه‌های داستان کوتاه با مضامین اجتماعی، فلسفی یا روان‌شناختی، به دلیل حجم کم و تنوع موضوعات، می‌توانند گزینه مناسبی برای افراد درون‌گرا باشند.

◉ افراد برون‌گرا

رمان‌های پرماجرا | افراد برون‌گرا معمولاً به داستان‌هایی با سرعت بالا و شخصیت‌های جذاب علاقه دارند.

کتاب‌های تاریخی | خواندن درباره رویدادهای مهم تاریخی و زندگی شخصیت‌های تاثیرگذار، می‌تواند برای افراد برون‌گرا که به تعاملات اجتماعی و رویدادهای بزرگ علاقه دارند، جذاب باشد.

کتاب‌های مربوط به سفر | این افراد عاشق کشف دنیا و تجربه‌های جدید هستند، بنابراین کتاب‌هایی که درباره سفر به مکان‌های مختلف یا ماجراجویی‌های هیجان‌انگیز نوشته شده‌اند، می‌توانند بسیار جذاب باشند.

کتاب‌های مصاحبه | کتاب‌هایی که شامل مصاحبه با افراد مشهور، کارآفرینان موفق یا هنرمندان برجسته هستند، می‌توانند برای افراد برون‌گرا که به یادگیری از تجربیات دیگران علاقه دارند، الهام‌بخش باشند.

◉ افراد شوخ‌طبع

کتاب‌های طنز و کمدی | واضح است که این افراد از کتاب‌هایی که باعث خنده و شادی شوند، لذت می‌برند. «خاطرات یک بی‌عرضه» اثر جف کینی، نمونه خوبی است.

رمان‌های فانتزی | ترکیب فانتزی و طنز می‌تواند یک ترکیب جذاب برای افراد شوخ‌طبع باشد.

مقالات طنز | مجموعه‌های مقالات طنز که به مسائل روزمره زندگی با دیدی خنده‌دار می‌پردازند، می‌توانند گزینه‌های خوبی برای افراد شوخ‌طبع باشند.

◉ افراد اهل هنر

تاریخ هنر | این افراد به یادگیری درباره جنبش‌های هنری مختلف، زندگی هنرمندان بزرگ و تحلیل آثار هنری علاقه دارند.

رمان‌هایی با محوریت هنرمندان | داستان‌هایی که در دنیای هنر اتفاق می‌افتند و به زندگی هنرمندان می‌پردازند، می‌توانند برای این افراد بسیار جذاب باشند. «دختری با گوشواره مروارید» اثر تریسی شوالیه یا «شور زندگی» اثر ایروینگ استون، نمونه‌هایی از این دسته‌اند.

کتاب‌های عکاسی | مجموعه‌های عکس از عکاسان مشهور یا کتاب‌هایی که به آموزش تکنیک‌های عکاسی می‌پردازند، می‌توانند برای افراد علاقه‌مند به عکاسی بسیار مفید باشند.

کتاب‌های طراحی و معماری | این افراد به طراحی، معماری و زیبایی‌شناسی علاقه دارند، بنابراین کتاب‌هایی که به بررسی بناهای تاریخی، سبک‌های معماری مختلف یا اصول طراحی می‌پردازند، می‌توانند برای آن‌ها جذاب باشند.

تصویرسازی‌ها: سعید مرادی